

V l á d n í n á v r h

Z Á K O N

ze dne.....2014,

kterým se mění zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 179/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 189/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 223/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 422/2009 Sb., zákona č. 159/2010 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 198/2012 Sb. a zákona č. 333/2012 Sb., se mění takto:

1. V § 6 odst. 1 písm. b) se slova „v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů prvního stupně základní školy nebo vychovatelství nebo pedagogiku volného času nebo studijního oboru pedagogika“ nahrazují slovy „studijního oboru pedagogika, případně v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů prvního stupně základní školy, vychovatelství nebo pedagogiku volného času.“.

2. V § 7 odst. 1 písm. b) se slova „v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů mateřské školy nebo studijního oboru pedagogika“ nahrazují slovy „studijního oboru pedagogika, případně v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů mateřské školy, vychovatelství nebo pedagogiku volného času.“.

3. V § 8 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Zaměstnanci, který je výkonným umělcem⁷⁾, výtvarným umělcem nebo který má odbornou kvalifikaci podle § 10 odst. 1 nebo § 21, může ředitel školy písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele předmětu druhého stupně základní školy odpovídajícího uměleckému zaměření nebo odborné kvalifikaci zaměstnance za splněný, pokud týdenní pracovní doba tohoto zaměstnance u právnické osoby vykonávající činnost školy nepřesahuje polovinu stanovené týdenní pracovní doby a pokud tento zaměstnanec mimo pracovněprávní vztah k právnické osobě vykonávající činnost školy provádí umělecké výkony, vytváří umělecká díla nebo vykonává činnost, pro niž splňuje odbornou kvalifikaci podle § 10 odst. 1 nebo § 21. Uznání splnění předpokladu odborné kvalifikace platí pro účely tohoto zákona po dobu, po kterou zaměstnanec splňuje podmínky podle věty první.“.

4. V § 9 se doplňuje odstavec 8, který zní:

„(8) Zaměstnanci, který je výkonným umělcem⁷⁾, výtvarným umělcem, uznávaným odborníkem v oboru nebo který má odbornou kvalifikaci podle § 21, může ředitel školy písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele předmětu střední školy odpovídajícího uměleckému nebo odbornému zaměření nebo odborné kvalifikaci zaměstnance za splněný, pokud týdenní pracovní doba tohoto zaměstnance u právnické osoby vykonávající činnost

školy nepřesahuje polovinu stanovené týdenní pracovní doby a pokud tento zaměstnanec mimo pracovněprávní vztah k právnické osobě vykonávající činnost školy provádí umělecké výkony, vytváří umělecká díla, vykonává činnost v oboru, v němž je uznávaným odborníkem, nebo činnost, pro niž splňuje odbornou kvalifikaci podle § 21. Uznání splnění předpokladu odborné kvalifikace platí pro účely tohoto zákona po dobu, po kterou zaměstnanec splňuje podmínky podle věty první.“.

5. V § 10 odstavec 2 zní:

„(2) U toho, kdo je nebo byl výkonným umělcem⁷⁾ nebo výtvarným umělcem, může ředitel základní umělecké školy, střední školy nebo konzervatoře v odůvodněných případech písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele předmětu odpovídajícího uměleckému zaměření zaměstnance pro účely tohoto zákona na dané škole za splněný.“.

6. V § 11 odstavec 4 zní:

„(4) U toho, kdo je nebo byl výkonným umělcem⁷⁾ nebo výtvarným umělcem, může ředitel vyšší odborné školy v odůvodněných případech písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele předmětu odpovídajícího uměleckému zaměření zaměstnance pro účely tohoto zákona na dané škole za splněný.“.

7. V § 11 se doplňuje odstavec 5, který zní:

„(5) Zaměstnanci, který je uznávaným odborníkem v oboru nebo který má odbornou kvalifikaci podle § 21, může ředitel školy písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele předmětu vyšší odborné školy odpovídajícího odbornému zaměření nebo odborné kvalifikaci zaměstnance za splněný, pokud týdenní pracovní doba tohoto zaměstnance u právnické osoby vykonávající činnost školy nepřesahuje polovinu stanovené týdenní pracovní doby a pokud tento zaměstnanec mimo pracovněprávní vztah k právnické osobě vykonávající činnost školy vykonává činnost v oboru, v němž je uznávaným odborníkem, nebo činnost, pro niž splňuje odbornou kvalifikaci podle § 21. Uznání splnění předpokladu odborné kvalifikace platí pro účely tohoto zákona po dobu, po kterou zaměstnanec splňuje podmínky podle věty první.“.

8. V § 17 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Zaměstnanci, který je výkonným umělcem⁷⁾, výtvarným umělcem nebo který má odbornou kvalifikaci podle § 10 odst. 1 nebo § 21, může ředitel školy písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace pedagoga volného času pro aktivity zájmového vzdělávání odpovídající uměleckému zaměření nebo odborné kvalifikaci zaměstnance za splněný, pokud týdenní pracovní doba tohoto zaměstnance u právnické osoby vykonávající činnost školy nepřesahuje polovinu stanovené týdenní pracovní doby a pokud tento zaměstnanec mimo pracovněprávní vztah k právnické osobě vykonávající činnost školy provádí umělecké výkony, vytváří umělecká díla nebo vykonává činnost, pro niž splňuje odbornou kvalifikaci podle § 10 odst. 1 nebo § 21. Uznání splnění předpokladu odborné kvalifikace platí pro účely tohoto zákona po dobu, po kterou zaměstnanec splňuje podmínky podle věty první.“.

9. V § 22 v nadpisu paragrafu se slova „**získávání odborné kvalifikace**“ nahrazují slovy „**odborné kvalifikaci**“.

10. V § 22 se za odstavec 4 vkládá nový odstavec 5, který zní:

„(5) Pedagogický pracovník, pro kterého je příslušný cizí jazyk rodným jazykem nebo který jej ovládá na úrovni rodného jazyka, splňuje pro účely tohoto zákona předpoklad odborné kvalifikace pro výuku konverzace v tomto cizím jazyce, získal-li alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, nebo pro výuku tohoto cizího jazyka, získal-li vysokoškolské vzdělání.“.

Dosavadní odstavec 5 se označuje jako odstavec 6.

11. V § 22 se na konci odstavce 6 doplňuje věta „Větu první nelze uplatnit u pedagogického pracovníka, který má odbornou kvalifikaci pouze pro příslušný předmět nebo příslušnou aktivitu podle odstavce 5 nebo § 8 odst. 3, § 9 odst. 8, § 10 odst. 2, § 11 odst. 4 a 5 a § 17 odst. 3.“.

12. V § 22 se doplňuje odstavec 7, který včetně poznámky pod čarou č. 21 zní:

„(7) Právnícká osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení může zajišťovat výchovu a vzdělávání po nezbytnou dobu a v nezbytném rozsahu pedagogickým pracovníkem, který nesplňuje předpoklad odborné kvalifikace, pokud prokazatelně nemůže tyto činnosti zajistit pedagogickým pracovníkem s odbornou kvalifikací. Tím není dotčena odpovědnost ředitele školy nebo školského zařízení za odbornou a pedagogickou úroveň vzdělávání a školských služeb podle zvláštního právního předpisu²¹⁾.“.

²¹⁾ § 164 odst. 1 písm. c) školského zákona.“.

13. V § 32 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje slovem „, nebo“ a doplňuje se písmeno d), které zní:

„d) pokud ke dni 1. ledna 2015 dosáhla alespoň 55 let věku a pokud vykonávala přímou pedagogickou činnost na příslušném druhu školy nejméně po dobu 20 let.“.

14. § 32a se zrušuje.

Čl. II

Přechodné ustanovení

Na ředitele školy nebo školského zařízení, který byl jmenován na vedoucí pracovní místo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se vztahuje § 32a zákona č. 563/2004 Sb., ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

Čl. III

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2015.

Důvodová zpráva

Obecná část

Právní postavení pedagogických pracovníků upravuje samostatný zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon kromě dalšího upravuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka.

Současné znění zákona o pedagogických pracovnících neumožňuje pedagogickým pracovníkům, kteří nesplňují předpoklad odborné kvalifikace, vykonávat přímou pedagogickou činnost po 1. lednu 2015, což by mohlo na části škol přinést problémy se zabezpečením vzdělávání. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) provedlo k problematice šetření, podle kterého působí v resortu školství 11 090 učitelů, kteří nesplňují předpoklad odborné kvalifikace anebo ještě nezačali studium, kterým tento předpoklad získají.

Novela umožní vykonávat přímou pedagogickou činnost po uvedeném datu rodilým mluvčím, učitelům některých předmětů pracujícím na zkrácený úvazek, pedagogickým pracovníkům s dostatečnou praxí, kteří dosáhli alespoň 55 let věku (u těchto osob se bude považovat předpoklad odborné kvalifikace při splnění určitých podmínek za splněný). Novela dále umožní školám zaměstnávat nekvalifikované pedagogické pracovníky, pokud nebude možné na jejich místa nalézt pracovníky kvalifikované.

I. Shrnutí závěrečné zprávy RIA

1. Název právního předpisu, pro účely kterého se RIA předkládá

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zpracovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Předpokládaný termín nabytí účinnosti: 1. ledna 2015

Implementace práva EU: NE

2. Cíl návrhu zákona

Novela má při splnění určitých podmínek umožnit výkon přímé pedagogické činnosti osobám, které nesplňují předpoklad odborné kvalifikace podle zákona o pedagogických pracovnících.

3. Agregované dopady návrhu zákona

3.1. Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: NE

3.2. Dopady na podnikatelské subjekty: NE

3.3. Dopady na územní samosprávné celky:

Novela předchází problémům se zajištěním vzdělávání v obcích a krajích, kde přímou pedagogickou činnost vykonává vyšší množství pedagogických pracovníků bez odborné kvalifikace.

3.4. Sociální dopady: Novela umožní výkon přímé pedagogické činnosti pedagogickým pracovníkům bez odborné kvalifikace, kteří dosáhli věku 55 let a po 20 let vykonávali přímou pedagogickou činnost na daném druhu školy nebo školského zařízení. Tato skupina pedagogických pracovníků by nejpozději od 1. ledna 2015 představovala nárůst nezaměstnaných osob.

3.5. Dopady na životní prostředí: NE

II. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadu regulace

1. Důvod předložení a cíle

1.1 Název

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

1.2 Definice problému

Zákon o pedagogických pracovnících upravuje mj. předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků. Jedním z těchto předpokladů je odborná kvalifikace pro přímou pedagogickou činnost, kterou pedagogický pracovník vykonává; jde přitom o stanovení požadavku na dosažení určitého formálního vzdělání, nikoliv o prokázání skutečných schopností potenciálního pedagogického pracovníka. Zákon o pedagogických pracovnících předpokládá, že po 1. lednu 2015 nebudou přímou pedagogickou činnost vykonávat pedagogičtí pracovníci bez odborné kvalifikace (kromě již v zákoně obsažených výjimek). K 27. únoru 2014 pracovalo v resortu školství 11 090 učitelů bez odborné kvalifikace z celkového počtu 145 838 učitelů (učitelé, kteří již zahájili studium, kterým odbornou kvalifikaci získají, nejsou započítáni), což představuje 8,2 % učitelů. Po přepočtení na plně zaměstnané se jedná o 8380 učitelů z celkového počtu 130 321 učitelů, což představuje 6,4%. Rozložení nekvalifikovaných učitelů (a lze předpokládat, že i pedagogických pracovníků) není v České republice rovnoměrné. Od 1. ledna 2015 by v některých krajích nebo okresech mohlo dojít k problémům se zabezpečením vzdělávání. Podrobné informace o počtu a struktuře učitelů bez odborné kvalifikace podává Analytická zpráva z mimořádného šetření týkajícího se počtu a vzdělání učitelů, kteří nesplňují předpoklad odborné kvalifikace, jež je přílohou důvodové zprávy. Předmětem zkoumání mimořádného šetření nebyly příčiny současného počtu učitelů bez odborné kvalifikace. V rámci své dosavadní metodické a konzultační činnosti MŠMT (a spolu s ním i krajské úřady) upozorňovalo a vedlo školy a jejich zřizovatele k tomu, aby počítaly s tím, že po 1. lednu 2015 nebudou moci pedagogičtí pracovníci bez odborné kvalifikace přímou pedagogickou činnost vykonávat, přesto se problém eliminovat nebo alespoň minimalizovat nepodařilo.

Dalším problémem jsou specifika některých učitelů, u kterých bylo nutné zvolit zvláštní způsoby právní úpravy. Jedná se o učitele - rodilé mluvčí, kteří pracují v České republice a kteří zde mohou dosáhnout odborné kvalifikace jen obtížně, a dále učitelé, kteří jsou zároveň umělci, trenéry nebo odborníky z praxe, na školách pracují pouze na menší část úvazku a u kterých je pro vzdělávání přínosem právě jejich činnost mimo obor školství.

Zákon o pedagogických pracovnících dále neřeší situaci, jak zajistit vzdělávání po 1. lednu 2015, kdy nebude na konkrétní pracovní místo možné zaměstnat pedagogického pracovníka s odbornou kvalifikací.

Podrobnější identifikace problémů je uvedena v bodu 2.

1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Podle ustanovení § 7 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve školách a školských zařízeních zajišťují vzdělávání pedagogičtí pracovníci. Postavení pedagogických pracovníků upravuje pouze zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Stávající právní úprava se jeví jako nedostatečná, neboť neřeší situaci, jak zabezpečit vzdělávání po 1. lednu 2015 v případě, že objektivně nebude možné zaměstnat pedagogické pracovníky s odbornou kvalifikací. Současná právní úprava dostatečně nereflektuje specifika některých učitelů.

1.4 Identifikace dotčených subjektů

Školy a školská zařízení. Pedagogičtí pracovníci škol a školských zařízení, kteří nesplňují předpoklad odborné kvalifikace. Děti, žáci a studenti škol a školských zařízení.

1.5 Popis cílového stavu

Novela má při splnění určitých podmínek umožnit výkon přímé pedagogické činnosti osobám, které nesplňují předpoklad odborné kvalifikace podle zákona o pedagogických pracovnících. Jednotlivé cíle jsou uvedeny v bodu 2.

1.6 Zhodnocení rizika

V případě nepřijetí navrhované právní úpravy hrozí od 1. ledna 2015 riziko, že na některých školách v České republice nebude možné zabezpečit vzdělávání. Riziko představuje i stav, kdy není řešena situace, jak v budoucnu postupovat v případě, že na konkrétní pracovní místo nebude možné nalézt pedagogického pracovníka s odbornou kvalifikací. Toto riziko se teoreticky dotýká všech škol a školských zařízení v České republice.

2. Návrh variant řešení

A. Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků pracujících na částečný úvazek

Definice problému

Zákon o pedagogických pracovnících stanovuje předpoklady k získání odborné kvalifikace pro jednotlivé kategorie pedagogických pracovníků bez ohledu na to, zda jejich pracovní doba činí stanovenou týdenní pracovní dobu, nebo zda pracují na tzv. částečný (kratší) úvazek. Ve školách a některých školských zařízeních pracují někteří pedagogičtí pracovníci (učitelé a pedagogové volného času) na částečný úvazek (nepřesahující polovinu stanovené týdenní pracovní doby), přičemž zároveň pracují v jiném sektoru. Jedná se zejména o odborníky ve svých oborech (technické obory), dále umělce a trenéry. Vzhledem k jejich částečnému úvazku ve školství a hlavnímu příjmu z jiné činnosti nelze předpokládat, že odbornou kvalifikaci pro výkon činnosti pedagogického pracovníka získají, pro školství jsou však přínosem jejich odborné znalosti, či umělecké nebo sportovní schopnosti.

Cíl návrhu právního předpisu:

Umožnění výkonu přímé pedagogické činnosti některým pedagogickým pracovníkům, jejichž pracovní doba nepřesahuje polovinu stanovené týdenní pracovní doby, jestliže jsou výkonnými umělci, nebo výtvarnými umělci, nebo splňují odbornou kvalifikaci trenéra, nebo splňují odbornou kvalifikaci učitele uměleckých odborných předmětů v základní umělecké

škole, střední škole nebo konzervatoři, nebo jsou uznávanými odborníky v oboru. V těchto případech je na místě požadovat, aby daná osoba mimo pracovněprávní vztah k právnické osobě vykonávající činnost školy vykonávala danou uměleckou nebo odbornou činnost, popřípadě činnost trenéra nebo činnost učitele uměleckých odborných předmětů v základní umělecké škole, střední škole nebo konzervatoři, neboť pro vzdělávací proces je přínosem právě její aktivní činnost v této oblasti a přenos v ní získaných zkušeností a poznatků do vzdělávacího procesu ve škole.

Varianty přípravy legislativního návrhu:

Varianta 1 – „nulová“ – zachování stávající úpravy.

Varianta 2 – obsažená v návrhu

Varianta 3 – Bylo zvažováno, že by u dotčené skupiny pedagogických pracovníků bylo možné upuštění od předpokladu odborné kvalifikace bez ohledu na výši úvazku.

B. Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků – rodilých mluvčích

Definice problému

Ve školství působí jako učitelé konverzace v cizím jazyce, příp. jako učitelé cizího jazyka, rodilí mluvčí. Pokud tyto osoby nesplňují odbornou kvalifikaci, je pro ně obtížné odborné kvalifikace dosáhnout, neboť studia k získání pedagogické způsobilosti se uskutečňují výhradně v českém jazyce. Pokud by rodilí mluvčí nemohli po 1. lednu 2015 přímou pedagogickou činnost vykonávat, mohlo by dojít k oslabení výuky cizích jazyků, neboť výuka rodilými mluvčími je považována za jeden z prvků k zefektivnění učení se cizím jazykům.

Cíl návrhu právního předpisu:

Umožnění výkonu přímé pedagogické činnosti učitelům – rodilým mluvčím bez požadované odborné kvalifikace.

Varianty přípravy legislativního návrhu:

Varianta 1 – „nulová“ – zachování stávající úpravy.

Varianta 2 - obsažená v návrhu.

Varianta 3 – Bylo zvažováno, že u dotčené skupiny pedagogických pracovníků bude možné upuštění od předpokladu odborné kvalifikace bez ohledu na dosažené vzdělání.

C. Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků - zajištění vzdělávání pedagogickými pracovníky bez odborné kvalifikace v nezbytném rozsahu

Definice problému

V praxi se může stát, že v některých regionech nebo pro některé předměty nebo pro určitou výši úvazku se nepodaří zajistit pedagogické pracovníky s potřebnou odbornou kvalifikací. Podobná situace může nastat i v případě, že kvalifikovaný pedagogický pracovník své místo opustí (onemocnění, smrt, výpověď), aniž by za něj byla předem zajištěna kvalifikovaná náhrada.

Pokud by od 1. ledna 2015 nesměli ve školách a školských zařízeních vykonávat přímou pedagogickou činnost ve výše uvedených případech nekvalifikovaní pedagogičtí pracovníci, mohlo by dojít k situaci, kdy by nebylo možné na konkrétních školách uskutečňovat vzdělávání v potřebném rozsahu.

Cíl návrhu právního předpisu:

Umožnit výkon přímé pedagogické činnosti pedagogickým pracovníkům bez odborné kvalifikace po nezbytnou dobu a v nezbytném rozsahu.

Odůvodnění varianty přípravy legislativního návrhu:

Varianta 1 – „nulová“ – zachování stávající úpravy.

Varianta 2 - obsažená v návrhu.

Nebyla zvažována jiná varianta, protože možnost výkonu přímé pedagogické činnosti pedagogickým pracovníkem bez odborné kvalifikace buď lze, nebo nelze umožnit. V případě

umožnění výkonu přímé pedagogické činnosti pedagogickým pracovníkem bez odborné kvalifikace lze variantně upravit pouze podmínky takového výkonu. Vzhledem k rozmanitosti možných situací ve školské praxi byly zvoleny pouze podmínky nezbytné doby a nezbytného rozsahu.

D. Možnost výkonu přímé pedagogické činnosti osobami bez odborné kvalifikace při dosažení určitého věku a let praxe

Definice problému

Určitá část nekvalifikovaných pedagogických pracovníků, kteří nesplňují předpoklad odborné kvalifikace, dosáhla již věku, kdy se zahájení studia k získání odborné kvalifikace jeví jako neúčelné, neboť by krátce po jeho dokončení dosáhli důchodového věku. Pokud tyto osoby zároveň svou činnost vykonávají dostatečně dlouhou dobu, je pravděpodobné, že schopnost výkonu požadované činnosti prokázaly.

Cíl návrhu právního předpisu:

Umožnit po 1. lednu 2015 výkon přímé pedagogické činnosti osobám, které k tomuto datu dosáhnou 55 let věku a 20 let přímé pedagogické činnosti na příslušném druhu školy nebo školského zařízení.

Varianty přípravy legislativního návrhu:

Varianta 1 – „nulová“ – zachování stávající úpravy.

Varianta 2 - obsažená v návrhu.

Varianta 3 – Byla zvažována jiná věková hranice a/nebo délka výkonu přímé pedagogické činnosti.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1 Identifikace nákladů a přínosů

3.2. Náklady

S úpravou nejsou spojeny žádné bezprostřední finanční náklady – řeší se věcná podstata problému. Je možné, že někteří pedagogičtí pracovníci, kteří jsou nyní odměňováni jako nekvalifikovaní, budou po změně zákona přeřazeni mezi kvalifikované a zvýší se tak náklady na jejich odměňování, protože školy a školská zařízení někdy po nekvalifikovaných pedagogických pracovnících nevyžadují práce zařazené v katalogu prací ve vyšších platových třídách, příp. jim některé příplatky stanovují v nižší hranici rozpětí. Tyto možné zvýšené náklady pokryje MŠMT ze svého rozpočtu.

Žádné další náklady s navrhovanou právní úpravou spojeny nejsou.

3.3. Přínosy

S úpravou nejsou spojeny žádné bezprostřední finanční přínosy – řeší se věcná podstata problému.

Neměřitelné přínosy spojené s jednotlivými body navrhované právní úpravy jsou následující:

A. Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků pracujících na částečný úvazek

Navrhovaná právní úprava se dotýká fyzických osob, které pracují, příp. pracovaly, mimo sektor školství, ve školství však pracují na kratší úvazek jako učitelé nebo pedagogové volného času. Jedná se o výkonné umělce, učící zejména hudební výchovu a vedoucí odpovídající zájmové činnosti, výtvarné umělce, učící zejména výtvarnou výchovu a vedoucí odpovídající zájmové činnosti, osoby splňující odbornou kvalifikaci učitele uměleckých odborných předmětů v základní umělecké škole, střední škole a konzervatoři, učící umělecké předměty nebo odpovídající zájmové činnosti, osoby splňující odbornou kvalifikaci trenéra, učící tělesnou výchovu a odpovídající zájmové činnosti, a odborníky z praxe, kteří učí odborné předměty na středních a vyšších odborných školách. U těchto osob je přínosem pro

vzdělávání právě jejich činnost mimo oblast školství, které obohacují o znalosti a podněty z umělecké a sportovní činnosti, v případě odborníků z praxe pak navíc přispívají k většímu propojení teorie a praxe.

B. Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků – rodilých mluvčích

Výuka konverzace cizího jazyka, příp. cizího jazyka samotného, rodilými mluvčími je považována za jeden z prvků k zefektivnění učení se cizím jazykům a rozvíjení zejména komunikativních dovedností.

C. Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků - zajištění vzdělávání pedagogickými pracovníky bez odborné kvalifikace v nezbytném rozsahu

Přínosem navrhované právní úpravy je samotné řešení situace, kdy škola nebo školské zařízení nebude z objektivních důvodů moci zajistit vzdělávání pedagogickými pracovníky, kteří splňují předpoklad odborné kvalifikace. Nejedná se pouze o situaci současných pedagogických pracovníků bez potřebné odborné kvalifikace. Škola (nebo školské zařízení) bude v budoucnu moci zaměstnat po nezbytnou dobu a v nezbytném rozsahu jako pedagogického pracovníka osobu, která nesplňuje příslušné požadavky k získání odborné kvalifikace, aniž by porušila zákon o pedagogických pracovnících.

D. Možnost výkonu přímé pedagogické činnosti osobami bez odborné kvalifikace při dosažení určitého věku a let praxe

Přínosem navrhované právní úpravy, jež stanoví, že pedagogičtí pracovníci, kteří dosáhli určitého věku a vykonávali přímou pedagogickou činnost na příslušném druhu školy po určitou dobu, mohou vykonávat přímou pedagogickou činnost i bez splnění předpokladu odborné kvalifikace, je skutečnost, že ve školství zůstanou zkušení pedagogičtí pracovníci, kteří dlouholetou praxí prokázali schopnost výkonu přímé pedagogické činnosti.

3.4. Vyhodnocení nákladů a přínosů variant

A. Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků pracujících na částečný úvazek

Varianta 1: Nepřináší žádné náklady ani přínosy. Zachování stávající právní úpravy může mít za následek negativní důsledek ve skutečnosti, že ze školství odejdou pedagogičtí pracovníci, jejichž hlavní finanční příjem plyne z jiné činnosti a kteří do procesu vzdělávání přinášejí cenné podněty ze svého oboru.

Varianta 2: Nepřináší žádné náklady, je však zdrojem významných přínosů popsaných v bodě 3.3.

Varianta 3: Nepřináší žádné náklady. Pokud by však bylo možné upustit od požadavku odborné kvalifikace u osob, které pracují jako pedagogičtí pracovníci na významnou část úvazku, nebo dokonce na celý úvazek, většinou by se nejednalo o osobu, jejímž hlavním přínosem pro školství jsou právě její činnosti vykonávané mimo tento resort.

B. Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků – rodilých mluvčích

Varianta 1: Nepřináší žádné náklady ani přínosy. Zachování stávající právní úpravy může mít za následek méně efektivní výuku konverzace v cizím jazyce, příp. cizího jazyka, na školách, které zaměstnávají jako pedagogické pracovníky - učitele rodilé mluvčí.

Varianta 2: Nepřináší žádné náklady, je však zdrojem významných přínosů popsaných v bodě 3.3.

Varianta 3: Nepřináší žádné náklady, přínosy v bodě 3.3 zachovává, je však oslabena jejich efektivita vzhledem k tomu, že daná osoba by nemusela splňovat žádné požadavky na její vzdělání. Je sporné, zda rodilý mluvčí, který nedosáhl alespoň středního vzdělání s maturitou (v případě výuky konverzace v cizím jazyce), nebo vysokoškolského vzdělání (v případě výuky cizího jazyka) je zárukou (a tedy dostatečným přínosem) v případě výuky uvedených předmětů.

C. Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků - zajištění vzdělávání pedagogickými pracovníky bez odborné kvalifikace v nezbytném rozsahu

Varianta 1: Nepřináší žádné náklady ani přínosy. Zachování stávající právní úpravy by mělo za následek odchod zkušených pedagogických pracovníků, kteří dlouholetou praxí prokázali schopnost výkonu přímé pedagogické činnosti.

Varianta 2: Nepřináší žádné náklady. Přínosem pro školy je jistota, že pokud zabezpečí po 1. lednu 2015 vzdělávání v nezbytném rozsahu a po nezbytnou dobu pedagogickým pracovníkem, který nesplňuje předpoklad odborné kvalifikace, nebude tato skutečnost představovat porušení právních předpisů.

D. Možnost výkonu přímé pedagogické činnosti osobami bez odborné kvalifikace při dosažení určitého věku a let praxe

Varianta 1: Nepřináší žádné náklady ani přínosy. Jako negativní důsledek lze označit skutečnost, že by ve školství nemohli působit pedagogičtí pracovníci, kteří schopnost výkonu své přímé pedagogické činnosti prokázali jejím dlouhodobým výkonem a zároveň dosáhli věku, kdy již není efektivní, aby zahájili studium k získání požadované odborné kvalifikace.

Varianta 2: Nepřináší žádné náklady, přínosy jsou popsány v bodě 3.3.

Varianta 3: Nepřináší žádné náklady. Lze uvažovat o stejných přínosech jako u varianty 2, tyto jsou však v případě volby kratšího výkonu přímé pedagogické činnosti a/nebo věku méně jisté.

4. Návrh řešení

4.1 Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení

A. Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků pracujících na částečný úvazek

Navrhuje se přijmout variantu 2, obsaženou v návrhu. Uvedená varianta představuje - oproti variantě 1 - přínosy pro vzdělávací proces. Varianta 3 byla odmítnuta, protože v daném případě by se již většinou nejednalo o osobu, jejímž hlavním přínosem pro školství jsou právě její činnosti vykonávané mimo tento resort. Zaměstnanci pracující na stanovenou týdenní pracovní dobu (tzv. na plný úvazek) jako pedagogičtí pracovníci mají značně vyšší možnosti i motivaci odbornou kvalifikaci získat.

B. Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků – rodilých mluvčích

Varianta 3 byla odmítnuta, neboť výuka konverzace v cizím jazyce a výuka cizího jazyka je specifická a zároveň důležitost kvality této výuky natolik vysoká, že je třeba trvat na určitém vzdělání učitele. Navrhuje se přijmout variantu 2, obsaženou v návrhu. Uvedená varianta představuje - oproti variantě 1 - přínosy pro vzdělávací proces a stanoví povinnost alespoň středního vzdělání s maturitou pro výuku konverzace v cizím jazyce a vysokoškolského vzdělání pro výuku cizího jazyka. Varianta 1 nepředstavuje pro vzdělávání žádné přínosy.

C. Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků - zajištění vzdělávání pedagogickými pracovníky bez odborné kvalifikace v nezbytném rozsahu

Varianta 1 nepředstavuje žádné přínosy, nepřijetí nové právní úpravy znamená pro školy a školská zařízení riziko porušení zákona, pokud v nezbytných případech zajistí po nezbytnou dobu vzdělávání pedagogickým pracovníkem bez odborné kvalifikace. Navrhuje se proto přijmout variantu 2.

D. Možnost výkonu přímé pedagogické činnosti osobami bez odborné kvalifikace při dosažení určitého věku a let praxe

Varianta 1 nepředstavuje žádné přínosy. Jejím důsledkem může být odchod zkušených pedagogických pracovníků bez odborné kvalifikace ze školství, a tedy možné problémy se zajištěním vzdělávání v některých regionech České republiky a/nebo na některých školách. Lze předpokládat, že vzhledem k věku a typu dosaženého vzdělání těchto pedagogických pracovníků by mělo přijetí této varianty i negativní sociální dopady (viz dále). V případě, že by uvedení pedagogičtí pracovníci zahájili studium, které povede k získání předpokladu

odborné kvalifikace, jednalo by se o nepříliš efektivní krok, neboť by toto studium ukončili krátce před dosažením důchodového věku nebo dokonce až po jeho dosažení.

S děkany pedagogických fakult a Českomoravským odborovým svazem pracovníků školství byla diskutována varianta 2 (požadující dosažení 55 let věku a 20 let přímé pedagogické činnosti na příslušném druhu školy k 1. lednu 2015) a varianta 3 (představující nižší věkovou hranici a kratší délku výkonu přímé pedagogické činnosti). Uvedené subjekty souhlasně s návrhatelem vyslovily názor, že kratší délka výkonu pedagogické činnosti nepředstavuje záruku řádného výkonu této činnosti a zároveň nižší věk nepředstavuje neefektivnost započatého studia. Z uvedených důvodů se navrhuje přijmout variantu 2.

5. Implementace doporučené varianty a vynucování

Za implementaci regulace bude odpovědné MŠMT. MŠMT bude v rámci své činnosti poskytovat školám a školským zařízením poradenství a informace týkající se odborné kvalifikace pedagogických pracovníků a situací, kdy nebude možné přímou pedagogickou činností zajistit prostřednictvím pedagogických pracovníků s příslušnou odbornou kvalifikací. Uvedené činnosti nepředstavují žádné náklady pro MŠMT ani pro adresáty právního předpisu, neboť jsou vykonávány i v současné době.

Orgánem, který bude kontrolovat a vynucovat navrhovanou právní úpravu, je Česká školní inspekce (dále jen "ČŠI"). ČŠI se v rámci své inspekční činnosti bude více zaměřovat na problematiku odborné kvalifikace pedagogických pracovníků a na posuzování, zda jsou splněny podmínky pro zaměstnávání pedagogických pracovníků bez odborné kvalifikace. Uvedené činnosti nepředstavují žádné náklady pro ČŠI ani pro adresáty právního předpisu, neboť jsou vykonávány i v současné době, po přijetí nové právní úpravy na ně však bude kladen vyšší důraz.

6. Přezkum účinnosti regulace

MŠMT bude pravidelně provádět šetření obdobná mimořádnému šetření, které provedlo o nekvalifikovaných pedagogických pracovnících - učitelích ve dnech 17. - 27. února 2014. Následující šetření by mělo proběhnout za 2, příp. 3 roky. Toto šetření ukáže, zda byla navrhovaná právní úprava účinná v kratším časovém horizontu. Další šetření za další 2, příp. 3 roky, ověří efektivitu přijaté právní úpravy v delším časovém horizontu a na jeho základě bude rozhodnuto o případné další právní úpravě předmětné problematiky. Teprve z následných šetření a na základě informací o přepočtených úvazcích (a také o přepočtených nekvalifikovaných pedagogických pracovnících), které mají školy a školská zařízení povinnost odeslat MŠMT vždy do 30. 9., bude možné analyzovat příčiny současného stavu (jaký podíl na něm má neochota stávajících učitelů si doplnit formální kvalifikaci, případně nesoulad mezi poptávkou nekvalifikovaných pedagogů a nabídkou studijních programů vysokých škol, teritoriální nedostupnost studia na vysokých školách, flexibilita studia - zejména dostatečné množství kombinovaných forem studia atd.).

7. Konzultace a zdroje dat

Konzultováno na jednáních se zástupci zaměstnavatelů ve školství, Českomoravským odborovým svazem pracovníků školství a zástupci pedagogických fakult a dále na setkání představitelů MŠMT s vedoucími odborů školství krajských úřadů. Připomínky výše uvedených zástupců byly vypořádány na vypořádací poradě konané dne 23. 4. 2014 nebo vysvětleny.

Ve dnech 17. - 27. února 2014 provedlo MŠMT mimořádné šetření o nekvalifikovaných pedagogických pracovnících - učitelích. V rámci tohoto šetření bylo osloveno 5531 respondentů (ředitelství škol - právnických osob vykonávajících činnost školy), kteří v zahajovacích výkazech ke školnímu roku 2013/2014 vykazovali nekvalifikované učitele. Analytická zpráva, jež byla vytvořena na základě výkazů 95,4% oslovených respondentů, je přílohou této důvodové zprávy. Toto šetření nebylo primárně zaměřeno na zjištění příčin stávajícího stavu. Cílem šetření bylo zjistit, kolik nekvalifikovaných učitelů ve školách působí a jak „ohroženo“ je zajištění výuky na školách v jednotlivých krajích po 1. 1. 2015, kdy z nich budou muset odejít nekvalifikovaní učitelé.

III. Soulad s ústavním pořádkem, právem Evropské unie a mezinárodními smlouvami

1. Soulad navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je **v souladu** s ústavním pořádkem České republiky.

Zhodnocení souladu s Ústavou České republiky bylo provedeno ve vztahu k základním ustanovením – zejména čl. 1, čl. 2 odst. 3 a 4 a čl. 10. Navrhovaná úprava respektuje postavení České republiky jako demokratického právního státu založeného na úctě k právům a svobodám člověka a občana, jakož i závazky, které pro Českou republiku vyplývají z mezinárodního práva (viz též část III. 3.).

Návrh zákona neupravuje působnost správních úřadů, nezasahuje do činnosti územních samosprávních celků a neupravuje zmocnění k vydání prováděcího právního předpisu (čl. 79, čl. 99 n.).

Pokud jde o základní práva a svobody zaručená Listinou základních práv a svobod (dále jen „Listina“), byl soulad posuzován ve vztahu k následujícím ustanovením:

- **čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny** – předmětné ustanovení zaručuje základní práva a svobody - zde právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu - všem na základě rovného zacházení a bez jakékoli diskriminace. Navrhovaná úprava rozeznává některé kategorie osob, kterým umožňuje výkon pedagogické činnosti i bez splnění předpokladu odborné kvalifikace, a v tomto směru zohledňuje i okolnost věku. Rozdílné zacházení ovšem nelze označit za diskriminační, je-li podloženo přiměřenými, rozumnými a spravedlivými důvody. Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 15/02 konstatoval, že jako porušení principu rovnosti (a tedy jako protiprávní diskriminaci) lze kvalifikovat takové jednání, kdy se „... s různými subjekty, které se nacházejí ve stejné nebo srovnatelné situaci, zachází rozdílným způsobem, aniž by existovaly objektivní a rozumné důvody pro uplatněný rozdílný přístup.“.

Výslovnou oporu lze nalézt i v zákoně č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), dle něhož rozdílné zacházení není diskriminační v případě, že je odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné (ust. § 7 odst. 1). Diskriminací není rozdílné zacházení z důvodu věku v přístupu k zaměstnání nebo povolání, pokud je vyžadována podmínka minimálního věku, odborné praxe nebo doby zaměstnání, která je pro řádný výkon zaměstnání nebo povolání nezbytná, nebo pokud je pro řádný výkon zaměstnání nebo povolání potřebné odborné vzdělávání, které je nepřiměřeně dlouhé vzhledem k datu, ke kterému osoba ucházející se o zaměstnání nebo povolání dosáhne

důchodového věku podle zvláštního zákona.

- **čl. 26 odst. 1 a 2 ve spojení s čl. 41 odst. 1 Listiny** – návrh se dotýká práva na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, neboť zakotvuje podmínky pro výkon činnosti pedagogického pracovníka a upravuje případy, kdy lze od jejich splnění upustit (popř. od splnění některých z nich). V tomto ohledu je však plně v souladu s ústavním zmocněním, neboť zákon může stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání nebo činností. To je zdůrazněno skutečností, že práva na svobodnou volbu povolání se lze domáhat pouze v mezích zákonů, které toto ustanovení provádějí.

Předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka zákon upravuje s vědomím, že stát prostřednictvím vzdělávací soustavy garantuje nejen určitý obsah a úroveň vzdělávání, ale též odborné a další předpoklady osob, které výchovu a vzdělávání ve školách a školských zařízeních zajišťují. Je-li připuštěna přímá pedagogická činnost osobou bez odborné kvalifikace, popř. umožněno uznat splnění odborné kvalifikace ze strany ředitele školy, je tak činěno za omezujících podmínek (zkrácený rozsah pracovní doby, odborné předpoklady vycházející ze souběžné umělecké či odborné činnosti dané osoby, posouzení splnění podmínek ředitelem školy) a s důvodným očekáváním, že účast těchto osob v pedagogickém procesu bude v zájmu kvality vzdělávání.

- **čl. 33 odst. 1 a 3 ve spojení s čl. 41 odst. 1 Listiny** – ač návrh upravuje právní poměry pedagogických pracovníků škol a školských zařízení, nepřímou ovlivňuje i efektivní výkon práva na vzdělání ze strany dětí, žáků a studentů.

Dotčení práva na vzdělání ze strany dětí, žáků a studentů lze spatřovat ve dvou směrech. Tím prvním je zájem na zajištění kvality vzdělávání též prostřednictvím odborníků z praxe, jejichž účast v pedagogickém procesu je žádoucím obohacením výuky a prostředkem sblížení teoretické výuky s praxí.

Návrh dále upravuje možnost zajistit výchovu a vzdělávání ve škole či školském zařízení po nezbytnou dobu a v nezbytném rozsahu pedagogickým pracovníkem, který nesplňuje předpoklad odborné kvalifikace, nelze-li tyto činnosti zajistit pracovníkem s odbornou kvalifikací. V tomto směru cílí na ty případy, kdy by právnická osoba vykonávající činnost školy nebyla objektivně schopna zajistit vzdělávání prostřednictvím kvalifikovaných pedagogických pracovníků, a to např. z důvodu specifik daných umístěním školy (pohraničí, malé obce), specifik úvazku (jen obtížně se např. hledají pracovníci na místa na velmi krátké úvazky) nebo specifik předmětu (zejména u odborných předmětů je obtížné najít pracovníky splňující předpoklad odborné kvalifikace). Stát je však subjektem, který garantuje právo na vzdělání, popř. možnost plnění povinné školní docházky. Navrhované ustanovení tedy umožňuje škole či školskému zařízení zabezpečit z objektivních důvodů (a na nezbytnou dobu a v nezbytném rozsahu) vzdělávání prostřednictvím nekvalifikovaných pedagogických pracovníků. Tato výjimka se jeví jako akceptovatelná i s ohledem na současný právní stav, kdy byl dlouhodobě umožněn výkon pedagogické činnosti osobám bez odborné kvalifikace (např. pokud tyto zahájily do 10 let od účinnosti zákona studium potřebné k jejímu získání).

Úprava předpokladů pro výkon činnosti pedagogického pracovníka je provedena ve vztahu ke všem školám a školským zařízením uvedeným ve školském rejstříku, a to bez ohledu na jejich zřizovatele. V tomto ohledu je v souladu s ústavní úpravou, dle které zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem.

2. Soulad navrhované právní úpravy s právem Evropské unie

Návrh zákona je s právem Evropské unie **plně slučitelný**.

Cílem návrhu zákona **není** zapracování práva Evropské unie do právního řádu České republiky.

V širších souvislostech se navrhované novely dotýkají tyto prameny práva Evropské unie:

- Směrnice Rady 97/81/ES ze dne 15. prosince 1997 o Rámcové dohodě o částečném pracovním úvazku uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP A EKOS – se zaměstnanci na částečný úvazek nesmí být zacházeno méně příznivě než se srovnatelnými zaměstnanci na plný úvazek pouze z toho důvodu, že pracují na zkrácený úvazek. Navrhovaná úprava je v souladu s touto směrnicí, neboť sice stanoví některým pedagogickým pracovníkům se zkráceným pracovním úvazkem odlišné podmínky odborné kvalifikace, nikoli však znevýhodňujícím způsobem (odlišné podmínky jsou spjaty též s jinou způsobilostí těchto osob k výkonu pedagogické činnosti, která vychází z jejich postavení výkonného umělce výtvarného umělce nebo uznávaného odborníka v oboru, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu).
- Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání – směrnice zavádí zásadu rovného zacházení též v oblasti přístupu k zaměstnání, tj. požadavek neexistence přímé či nepřímé diskriminace mj. na základě věku. Podle citované směrnice platí, že rozdíly v zacházení na základě věku nepředstavují diskriminaci, jestliže jsou v souvislosti s vnitrostátními předpisy objektivně a rozumně zdůvodněny legitimními cíli a jestliže prostředky k dosažení uvedených cílů jsou přiměřené a nezbytné. Tyto rozdíly mohou dle směrnice zahrnovat i stanovení minimálních podmínek věku, odborné praxe nebo let služby pro přístup k zaměstnání nebo k určitým výhodám spojeným se zaměstnáním (čl. 6 odst. 1). Dále dle směrnice platí, že rozdíl v zacházení na základě vlastností souvisejících s věkem nepředstavuje diskriminaci, pokud z povahy pracovní činnosti nebo z podmínek jejího výkonu vyplývá, že tyto vlastnosti představují podstatný a určující profesní požadavek, je-li cíl legitimní a požadavek přiměřený (čl. 4 odst. 1).
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací – činnost pedagogického pracovníka je regulovanou činností; uznávání odborné kvalifikace státních příslušníků členských států Evropské unie, případně jejich rodinných příslušníků, a státních příslušníků ostatních států, kteří jsou v členském nebo jiném státě oprávněni konat přímou pedagogickou činnost, se posuzuje v souladu s příslušnou národní legislativou, která zapracovává citovanou směrnicí (zákon č. 18/2004 Sb.).

Navrhované změny zákona o pedagogických pracovnících nejsou v rozporu s cíli sledovanými těmito sekundárními předpisy práva EU.

S návrhem nesouvisí konkrétní závěry jednání s orgány Evropské unie.

3. Soulad navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimž je Česká republika vázána

Navrhovaná právní úprava **není v rozporu** s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

Právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu na mezinárodní úrovni upravuje

- čl. 6 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech,

- čl. 1 a 18 Evropské sociální charty,
- čl. 15 Listiny základních práv Evropské unie.

Návrh zprostředkovaně chrání i právo každého na vzdělání a přístup k odbornému a dalšímu vzdělávání, které je zakotveno v

- čl. 26 Všeobecné deklarace lidských práv,
- čl. 2 dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod,
- čl. 13 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech,
- čl. 28 Úmluvy o právech dítěte,
- čl. 14 Listiny základních práv Evropské unie.

IV. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů a zhodnocení korupčních rizik

1. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů (DPIA)

Návrh neupravuje oblast ochrany soukromí a nakládání s osobními údaji. Navrhované změny se nijak nedotknou ochrany osobních údajů pedagogických pracovníků ani jiných subjektů. Zákon č. 563/2004 Sb. ve svém stávajícím znění upravuje zpracování osobních údajů pro účely vedení evidence fyzických osob coby žadatelů o akreditaci vzdělávacích institucí a vzdělávacích programů (§ 25 odst. 1), tato oblast však není navrhovanou právní úpravou nikterak dotčena.

2. Zhodnocení korupčních rizik (CIA)

Navrhovanou právní úpravou se nepředpokládá vyšší míra korupčních rizik, nežli je tomu obecně v pracovníprávních vztazích. Riziko může být spatřováno v rozšířené kompetenci ředitele školy uznat předpoklad odborné kvalifikace za splněný u výkonných umělců, výtvarných umělců, uznávaných odborníků v oboru, trenérů a osob splňujících odbornou kvalifikaci učitele uměleckých odborných předmětů v základní umělecké škole, střední škole a konzervatoři. Toto uznání je však vázáno na objektivní skutečnosti (kratší pracovní úvazek a souběžný výkon umělecké nebo odborné činnosti danou osobu) a trvá pouze po dobu, po kterou osoba podmínku souběžného výkonu činností splňuje. Současně není zpochybněna odpovědnost ředitele školy za odbornou a pedagogickou úroveň vzdělávání podle školského zákona (§ 164 odst. 1 písm. c)) a plnění povinností je kontrolovatelné ze strany zřizovatele či České školní inspekce.

II. Zvláštní část

K bodu 1 - § 6

Jedná se o legislativně-technickou úpravu daného ustanovení bez věcné změny v zájmu srozumitelnosti a formální bezvadnosti textu. Obdobně je formulován novelizovaný § 7 odst. 1 písm. b) zákona.

K bodu 2 - § 7:

Cílem doplnění předmětného ustanovení je umožnit absolventům magisterských studijních programů v oblasti pedagogických věd zaměřených na vychovatelství nebo pedagogiku volného času získat kvalifikaci učitele prvního stupně základní školy v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů prvního stupně základní školy. V předcházejícím období bylo vyhláškou č. 139/1997 Sb. umožněno získat kvalifikaci učitele základní školy speciální také absolventům magisterských studijních oborů zaměřených na vychovatelství pro speciální školy nebo na vychovatelství, bylo-li rozšířeno studiem speciální pedagogiky. V navazujícím období se některé speciální školy staly školami běžnými a tito učitelé v nich nadále působí. Je proto žádoucí umožnit těmto osobám získat odbornou kvalifikaci učitele prvního stupně základní školy podle § 7 odst. 1 zákona.

K bodu 3 - § 8:

Cílem tohoto návrhu je zajistit, aby mohli hudební, výtvarnou a tělesnou výchovu učit na základních školách i učitelé, kteří nesplňují zákonem předepsanou odbornou kvalifikaci, pokud jejich týdenní pracovní doba u právnické osoby vykonávající činnost školy nepřesahuje jednu polovinu stanovené týdenní pracovní doby a pokud tito učitelé souběžně vykonávají příslušné umělecké nebo odborné činnosti, popřípadě činnost trenéra nebo činnost učitele uměleckých odborných předmětů v základní umělecké škole, střední škole nebo konzervatoři. Jedná se o učitele, kteří jsou výkonnými nebo výtvarnými umělci, nebo splňují odbornou kvalifikaci trenéra nebo učitele odborných uměleckých předmětů podle § 10 zákona, a jejich činnost je tak pro konkrétní školu přínosem. Užitím pojmu „výtvarný umělec“ se vytváří určitá analogie pojmu „výkonný umělec“. Tyto pojmy lze jen obtížně definovat pro účely právního předpisu. Rozumí se jimi osoby, které jsou pro své umělecké kvality přínosem ve výuce příslušných předmětů ve škole. Splnění předpokladu odborné kvalifikace může ředitel školy u dané osoby uznat za předpokladu dodržení podmínky nejvýše polovičního úvazku u právnické osoby vykonávající činnost školy a souběžného výkonu příslušné umělecké, odborné nebo pedagogické činnosti. Přímo ze zákona pak vyplývá omezená platnost uznání splnění předpokladu odborné kvalifikace pouze po dobu, po kterou zaměstnanec splňuje uvedené podmínky. Konkrétní učitel bude nadále na dané škole považován za kvalifikovaného za předpokladu, že bude vyučovat pouze konkrétní předmět, což znamená, že mu nebude možné dát výpověď podle § 52 písm. f) zákoníku práce, což posiluje jeho ochranu jako zaměstnance.

K bodu 4 a 7 - § 9 a 11:

Pro střední a vyšší odbornou školu se navrhuje stejná právní úprava jako v bodu 3 rozšířená o učitele, kteří jsou nebo byli uznávanými odborníky v oboru. Na středních a vyšších odborných školách působí, zejména jako učitelé odborných předmětů a odborného výcviku, učitelé, kteří zároveň pracují v různých společnostech a/nebo sami podnikají a přináší do školství významný prvek znalostí z praxe. Vzhledem k tomu, že pro tyto osoby není práce ve školství hlavním zdrojem příjmů, lze jen stěží předpokládat, že by odbornou kvalifikaci získali, spíše lze očekávat, že by po 1. lednu 2015 školství opustili, čímž by zejména v oblasti odborného školství došlo ke ztrátě kontaktu s praxí.

K bodu 5 a 6 - § 10 a 11:

V souladu s body 3 a 4 se navrhuje rozšíření okruhu učitelů uměleckých odborných předmětů v základní umělecké škole, střední škole a konzervatoři o výtvarné umělce. V současné době může ředitel uvedených škol upustit od odborné kvalifikace pouze u výkonných umělců, nemůže tak však učinit u osob, které působí jako malíři nebo sochaři, jejichž činnost je však pro školu využitelná zcela srovnatelně s umělci výkonnými. Současně se zpřesňuje dosavadní znění zákona a spojení „pro pracovní právní účely“ se nahrazuje spojením „pro účely tohoto zákona“. Původní znění mohlo být vykládáno extenzivně, než jen umožnění výkonu pedagogické činnosti, zejména ve vztahu k úpravě odměňování.

K bodu 8 - § 17:

Navrhuje se, aby bylo možné uznat splnění požadavku odborné kvalifikace u pedagogů volného času za zcela stejných podmínek jako v bodech 3, 4 a 7. Pedagogové volného času působí ve střediscích volného času, kde vedou nejrůznější zájmové aktivity (tzv. kroužky). Nebylo by logické, aby u učitelů hudební, výtvarné a tělesné výchovy bylo možné upustit od předpokladu odborné kvalifikace a u pedagogů volného času vykonávajících příslušné aktivity zájmového vzdělávání nikoliv.

K bodu 9 - § 22:

Jedná se nutně terminologické zpřesnění, neboť předmětný paragraf bude nyní obsahovat ustanovení, která se netýkají jen získávání odborné kvalifikace

K bodu 10 - § 22 odst. 5:

Navrhuje se, aby pedagogičtí pracovníci, kteří vyučují konverzaci v cizím jazyce, kteří jsou rodilými mluvčími příslušného cizího jazyka a u kterých není pravděpodobné, že by v české republice získali odbornou kvalifikaci, nemuseli splňovat předpoklad odborné kvalifikace, pokud získali alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou. V případě výuky cizího jazyka se navrhuje vyžadovat vysokoškolské (tedy alespoň bakalářské) vzdělání. Prvek rodilých mluvčích je ve výuce cizích jazyků velmi významný a přispívá zejména k rozvíjení konverzačních kompetencí.

K bodu 11 - § 22 odst. 6:

Podle současné právní úpravy obsažené v ustanovení § 22 odst. 5 zákona o pedagogických pracovnících je pro pracovní právní účely považován za kvalifikovaného pedagogický pracovník, který vedle přímé pedagogické činnosti, pro kterou nemá odbornou kvalifikaci, vykonává také další přímou pedagogickou činnost v rámci druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě, pro kterou má odbornou kvalifikaci. Navrhovaná právní úprava vyloučí možnost aplikace na případy, kdy je od požadavku odborné kvalifikace upuštěno podle bodů 3 až 8 a 10 návrhu, tj. pedagogičtí pracovníci, u kterých bude uznán předpoklad odborné kvalifikace, budou moci vykonávat přímou pedagogickou činnost pouze v odpovídajících předmětech a aktivitách zájmového vzdělávání.

K bodu 12 - § 22 odst. 7:

Současné znění zákona o pedagogických pracovnících nepředpokládá (kromě několika případů), že by po 1. lednu 2015 mohli ve školství vykonávat přímou pedagogickou činnost pedagogičtí pracovníci bez odborné kvalifikace. V praxi se však může stát, že škola či školské zařízení nebude moci pracovní místo obsadit pedagogickým pracovníkem, který předpoklad odborné kvalifikace splňuje, a to z různých důvodů, které nelze vždy předvídat. Mohlo by se jednat např. o specifika daná umístěním školy (pohraničí, malé obce), specifika úvazku (jen obtížně se např. hledají pracovníci na místa na velmi krátké úvazky), specifika předmětu

(zejména u odborných předmětů je obtížné najít pracovníky splňující předpoklad odborné kvalifikace) a jejich kombinace. Navrhované ustanovení umožní škole zabezpečit vzdělávání také v případě předem nepředvídaných událostí jako je např. náhlé onemocnění (zejména dlouhodobé) pedagogického pracovníka, jeho smrt nebo okamžité zrušení pracovního poměru. Nebude-li možné ihned sehnat osobu splňující předpoklad odborné kvalifikace, bude moci škola zaměstnat po nezbytně nutnou dobu osobu bez odborné kvalifikace.

K bodu 13 - § 32:

Na základě tohoto ustanovení budou moci přímou pedagogickou činnost vykonávat osoby, které 1. 1. 2015 dosáhnou alespoň 55 let věku a na příslušném druhu školy nebo školského zařízení vykonávaly přímou pedagogickou činnost po dobu nejméně 20 let, přestože nesplňují předpoklad odborné kvalifikace. Uvedená věková hranice byla zvolena z toho důvodu, že pedagogický pracovník, který pracuje na místě, kde získá odbornou kvalifikaci magisterským vzděláním, by studium dokončil krátce před dosažením důchodového věku. Praxe v délce 20 let pak dává záruku, že dotyčná osoba získala kompetence k výkonu dané činnosti.

K bodu 14 - § 32a:

Vzhledem k tomu, že od 1. 1. 2015 již nebude pro pedagogické pracovníky aplikovatelná výjimka podle § 32 odst. 1 písm. b) zákona, kdy se fyzickým osobám, které nesplňují předpoklad odborné kvalifikace, umožňuje výkon přímé pedagogické činnosti, pokud zahájí studium, kterým potřebný předpoklad získají, a toto studium úspěšně ukončí, není důvodné, aby byl mírnější režim (a tedy možnost výkonu přímé pedagogické činnosti bez odborné kvalifikace) vztažen na ředitele školy.

K čl. II:

Navrhuje se přechodné ustanovení, podle kterého se na ředitele školy nebo školského zařízení jmenovaného na vedoucí pracovní místo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona vztahuje § 32a ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. ředitelem školy bude i nadále moci být ten, kdo nesplňuje předpoklad odborné kvalifikace, pokud získal vysokoškolské magisterské vzdělání a nejpozději do 2 let ode dne, kdy začal vykonávat činnost ředitele školy, zahájí studium, kterým potřebný předpoklad získá, a toto studium úspěšně ukončí.

K čl. III:

Účinnost novely zákona se navrhuje dnem 1. ledna 2015.

V Praze dne 21. května 2014

předseda vlády

Mgr. Bohuslav Sobotka, v. r.

ministr školství, mládeže a tělovýchovy

PhDr. Marcel Chládek, MBA, v. r.